

Bibliography

- Angenendt, Arnold, "Theologie und Liturgie der mittelalterlichen Totenmemoria" in: Karl Schmid and Joachim Wollasch (eds.), *Memoria. Der geschichtliche Zeugniswert des liturgischen Gedenkens im Mittelalter. Münstersche Mittelalterschriften* 48 (München 1984) 80-199.
- Alkemade, C. van, *Beschrijving van het klooster Mariën-poel* (sl, sd).
- Asperen de Boer, J.R.J. van, "A technical examination of the frame of Engebrechtsz.'s 'Crucifixion' and some other 16th-century frames", *Scientific examination of early Netherlandish Painting. Applications in art history, Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* 26 (1975) 73-87.
- Asperen de Boer, J.R.J. van, and A.K. Wheelock, "Underdrawings in some paintings by Cornelis Engebrechtsz.", *Oud-Holland* 87 (1973) 61-94.
- Avis, Wieke, '...om meerre gratien ende ghenaden te verwerven, in dese tijt ende glorie inder ewicheit ...'. *De functies van de memoriepraktijk van het klooster Mariënpoel bij Leiden in de 15e eeuw, voor de schenkers uit het Memorieboek en voor de familie Van Zwieten in het bijzonder* (unpublished paper, Leiden University, 2005).
- Bangs, J.D., *Cornelis Engebrechtsz.'s Leiden. Studies in Cultural History* (Assen 1979).
- Beekelaar, G.A.M., *Richtlijnen voor het uitgeven van historische bescheiden* (Den Haag 1988).
- Beelaerts van Blokland, W.A., *Nederlandsche kloosterzegels vóór 1600*, 3 vols. (Den Haag 1935-1952).
- Biemans, Bini and Truus van Bueren, "A Veritable Treasure Trove: the Memorial Book of St Nicholas's Convent in Utrecht and its Art Donations", in: Truus van Bueren and Andrea van Leerdam (eds.), *Care for the Here and the Hereafter. Memoria, Art and Ritual in the Middle Ages* (Turnhout 2005) 249-265.
- Bijleveld, W.J.J.C., "Het nonnenklooster Mariënpoel en de stichter Boudewyn van Swieten", *Jaarboekje voor Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Rijnland* 2 (1905) 138-178.
- Bijsterveld, Arnoud-Jan A. and Paul Trio, "Van gebedsverbroedering naar broederschap. De evolutie van het fraternitas-begrip in de Zuidelijke Nederlanden in de volle Middeleeuwen (I) and (II)", *Jaarboek voor Middeleeuwse Geschiedenis* 6 (2003) 7-48 and 9 (2006) 7-46.
- Bijsterveld, Arnoud-Jan A., *Do ut des. Gift Giving, Memoria, and Conflict Management in the Medieval Low Countries* (Hilversum 2007).
- Bouwman, Wouterina P. "Genealogie en heraldiek: Latijnse aantekeningen uit het missaal van het kasteel Loenersloot betreffende de families Van Zwieten en Van Amstel van Mijnden", *De Nederlandsche leeuw* 115 (1998) 1-21.
- Brand, Hanno, *Over macht en evenwicht. Stedelijke elites in Leiden (1420-1510). Studies in Urban Social, economic and Political History of the Medieval and Modern Low Countries* 6 (Leuven, Apeldoorn 1996).
- Bueren, Truus van, *Tot lof van Haarlem. Het beleid van de stad Haarlem ten aanzien van de kunstwerken uit de geconfisqueerde geestelijke instellingen* (Hilversum 1993).
- Bueren, Truus van, and W.C.M. Wüstefeld, *Leven na de dood. Gedenken in de late Middeleeuwen* (Turnhout 1999).
- Bueren, Truus van, and Molly Faries "Care for the Here and the Hereafter: using IRR in the Study of Memorial Paintings", in: Hélène Veroughstraete and Roger van Schoute with A. Dubois (ed.) *Colloque XII pour l'étude du dessin sous-jacent et de la technologie dans la peinture: La peinture dans les Pays-Bas au 16e siècle, Pratique d'atelier* (Louvain-la-Neuve 1999) 147-154.
- Bueren, Truus van, "Care for the Here and the Hereafter. A multitude of Possibilities", in: Truus van Bueren and Andrea van Leerdam (eds.), *Care for the Here and the Hereafter: Memoria, Art and Ritual in the Middle Ages* (Turnhout 2005) 13-34.
- Bueren, Truus van, with Marieke de Winkel, "Herinnering in de praktijk. De rol van beeld en geschrift", in: Jeroen Deploige, Brigitte Meijns, and Renée Nip (eds.), *Herinnering in geschrift en praktijk in religieuze gemeenschappen uit de Lage Landen, 1000-1500* (Brussel 2009) 115-139.
- Bueren, Truus van, Andrea van Leerdam and Fenna Visser, *Memoria in Beeld* (Representations of Medieval Memoria) 2009.
- Bueren, Truus van, and Kim Ragetli (with a contribution by Arnoud-Jan Bijsterveld), "Researching Medieval Memoria. Prospects and possibilities of Medieval Memoria Online (MeMO)" (to be published).
- Castenmiller, Marian "Het dagelijks leven in een middeleeuws klooster", *Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omstreken* 73 (1981) 27-38.
- Castenmiller, Marian "Liturgische vieringen in het klooster Mariënpoel", *Spiegel historiael* 18 (1983) 22-30.
- Castenmiller, Marian, *Het klooster Mariënpoel bij Leiden* (master's thesis at Leiden University 1980; available at the Regional Archives Leiden).

- Damen, Mario, "Tussen stad en land. Bourgondische ambtenaren en Leiden in de 15de eeuw", *Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omstreken* 95 (2003) 45-75.
- Damen, Mario, *De staat van dienst. De gewestelijke ambtenaren van Holland en Zeeland in de Bourgondische periode (1425-1482)*. *Hollandse Studiën* 36 (Hilversum 2000).
- Dek, A.W.E., *Genealogie der graven van Holland* (Zaltbommel 1969).
- Eeghen, I.H. van, *Dagboek van Wouter Jacobsz. (Gualterus Jacobi Masius), prior van Stein. Amsterdam 1572-1578 en Montfoort 1578-1579* (Groningen 1959-1960).
- Engen, Hildo van, *De derde orde van Sint-Franciscus in het middeleeuwse bisdom Utrecht. Een bijdrage tot de institutionele geschiedenis van de Moderne Devotie* (Hilversum 2006).
- Geary, Patrick J., *Living with the Dead in the Middle Ages* (Ithaca and London 1994).
- Geary, Patrick J., *Phantoms of Remembrance. Memory and Oblivion at the end of the first Millennium* (Princeton 1994).
- Goudriaan, Koen, "Het eerste vrouwenklooster van Oudewater", *Heemtijdingen. Orgaan van de Stichts-Hollandse historische vereniging* 35 (1999) 1-36.
- Goudriaan, Koen, "Herinnering en herstel. Memoria in functie van restauratie in het Goudse vrouwenklooster Sint-Margaretha" in: Jeroen Deploige, Brigitte Meijns, and Renée Nip (eds.), *Herinnering in geschrift en praktijk in religieuze gemeenschappen uit de Lage Landen, 1000-1500* (Brussel 2009) 89-104.
- Heussen, H.F. van, *Oudbeden en gestichten van Rhyndland, en wel voornamentlijk van de stad Leiden: of beschryving van de kerken, kloosters, en godshuizen... . Oudbeden en Gestichten van Nederland VII* (Leiden 1719).
- Horch, Caroline, *Der Memorialgedanke und das Spektrum seiner Funktionen in der Bildenden Kunst des Mittelalters* (Langewiesche 2001).
- Hoven van Genderen, Bram van den, "Utrecht Canons, Death and Funeral Regulations", in: Truus van Bueren and Andrea van Leerdam (eds.), *Care for the Here and the Hereafter: Memoria, Art and Ritual in the Middle Ages* (Turnhout 2005) 155-190.
- Huyghebaert, N., *Les documents nécrologiques. Typologie des sources du moyen âge occidental* 4 (Turnhout 1972).
- Janse, Antheun, *Ridderschap in Holland. Portret van een adellijke elite in de late Middeleeuwen. Adelsgeschiedenis* 1 (Hilversum 2001).
- Janse, Antheun, "Een in zichzelf verdeeld rijk. Politiek en bestuur van de tiende tot het begin van de vijftiende eeuw" in: Thimo de Nijs en Eelco Beukers (eds.), *Deel 1. Geschiedenis van Holland tot 1572* (Hilversum 2002).
- Janse, Antheun, *Een pion voor een dame: Jacoba of Beieren, 1401-1436* (Amsterdam 2009).
- Janse, H., "Middeleeuwse kapellen", in: Rudolph Meischke et al. (eds.), *Delftse studiën. Een bundel historische opstellen over de stad Delft geschreven voor dr. E.H. ter Kuile* (Assen 1967) 32-51.
- Jansen, H.P.H., *Middeleeuwse geschiedenis der Nederlanden* (Utrecht/Antwerpen 1965).
- Kan, F.J.W. van, "Het middeleeuwse riddermatige geslacht Van Zwieten", *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie* 38 (1984) 49-96.
- Kan, F.J.W. van, "Leiden en de Moderne Devotie", in: E. de Bijll Nachenius (ed.), *Heimwee naar de middeleeuwen. Opstellen in theologisch perspectief ter gelegenheid van het 19de lustrum van het Collegium Theologicum c.s. F.F.F.-Numo S.S.S.* (Leiden 1989) 22-49.
- Kan, F.J.W. van, "Boudewijn van Zwieten, tesorier van Holland", *Holland* 13 (1981) 288-305.
- Kloos, J. and G. Scheepstra, *Het kerkegebouw der Nederlands Hervormde Gemeente Noordwijk-Binnen. Eenige grepen uit zijn historie* (Noordwijk-Binnen 1946).
- Kroes, J., *Chinese Armorial Porcelain for the Dutch Market* (Den Haag, Zwolle 2007).
- Kroesen, Justin E.A. and Regnerus Steensma, *The interior of the medieval village church/Het middeleeuwse dorpskerkeinterieur* (Louvain/Paris/Dudly 2004).
- Lammertse, Friso and Jeroen Giltaij, *Vroege Hollanders. Schilderkunst van de late Middeleeuwen* (Rotterdam 2008).
- Laurent, R., *Sigillografie* (Brussel 1986).
- Lemaître, Jean-Loup, *Répertoire des documents nécrologiques français. Recueil des historiens de la France, Obituaires VII* (Paris 1980).
- Lunsingh Scheurleer, Th.H., *Het Rapenburg. Geschiedenis van een Leidse gracht VIb. Het Rijk van Pallas* (Leiden 1992).
- Luttermelt, R. van, "De herkomst van de Meester van de Virgo inter virgines", *Bulletin of Museum Boymans-Van Beuningen* 3 (1952) 57-71.
- Muller, S., "Afgietsels van zegels van bisschoppen, steden, kloosters en andere autoriteiten in het Sticht Utrecht", in: *Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven* 27 (1906 [1907]) 354-369.

- Mander, Karel van, *The Lives of the Illustrious Netherlandish and German Painters* (edition and commentary by Hessel Miedema), 1 and 2 (Doornspijk 1994 and 1995).
- Nagtegaal, H.K., *Heraldisch vademecum* (Den Haag 2003).
- Obbema, Pieter, *De Middeleeuwen in handen. Over de boekcultuur in de late Middeleeuwen* (Hilversum 1996).
- Oexle, Otto Gerhard, "Die Gegenwart der Toten", in: Herman Braet and Werner Verbeke (eds.), *Death in the Middle Ages. Mediaevalia Lovaniensia I*, studia 9 (Leuven 1983) 19-77.
- Oexle, Otto Gerhard, "Memoria und Memorialbild", in: Karl Schmid and Joachim Wollasch (eds.), *Memoria. Der geschichtliche Zeugniswert des liturgischen Gedenkens im Mittelalter. Münstersche Mittelalterschriften* 48 (München 1984) 384-440.
- Oexle, Otto Gerhard, "Memoria als Kultur", in: Otto Gerhard Oexle (ed.), *Memoria als Kultur. Veröffentlichungen des Max-Planck-Instituts für Geschichte* 121 (Göttingen 1995) 9-78.
- Overvoorde, J.C., *Inventaris van de archieven van de kloosters* (Leiden 1917, revised 1995).
- Post, R. R., *Geschiedenis der Utrechtsche bisschopsverkiezingen tot 1535* (Utrecht 1933).
- Schilp, Thomas (ed.), *Pro remedio et salute anime peragemus. Totengedenken am Frauentijf Essen im Mittelalter. Essener Forschungen zum Frauentijf* 6 (Essen 2009).
- Schleif, Corine, *Donatio et memoria. Stifter, Stiftungen und Motivationen an Beispielen aus der Lorenzkirche in Nürnberg* (München 1990).
- Schleif, Corine, "Men on the Right – Women on the Left: (A)symmetrical Spaces and Gendered Places", in: Virginia Chieffo Raguin and Sarah Stanbury (eds.), *Women's Space. Patronage, Place, and Gender in the Medieval Church* (Albany NY 2005) 207-249.
- *Stedelijk Museum de Lakenhal. Catalogus van de schilderijen en tekeningen* (Leiden 1983).
- Veelenturf, Kees, "Identiteit verbeeld: over de kloosterzegels van het Kapittel van Windesheim", in: Kees Veelenturf (ed.), *Geen povere schoonheid. Laat-middeleeuwse kunst in verband met de Moderne Devotie* (Nijmegen 2000) 291-314.
- Velde, Simone van de, *Gebed zonder eind. Memorieboeken van klooster Mariënpool (1428-1573)* (master's thesis at Utrecht University 1999; available at the Regional Archives Leiden).
- Velde, Simone van de, "Boudewijn van Zwieten en Frank van der Bouchorst. Adellijke weldoeners van het klooster Mariënpool te Leiden", *Virtus. Bulletin van de Werkgroep Adelsgeschiedenis* 9 (2002) 1-11.
- Velde, Simone van de, "Gerritgen Ysbrandsdochter van Rietwijk. Weldoenster en laatste priorin van klooster Mariënpool", *Jaarboekje voor geschiedenis en oudheidkunde van Leiden en omstreken* 95 (2003) 76-90.
- Velden, Hugo van der, "Diptych Altarpieces and the Principle of Dextrality", in: John Hand and Ron Spronk (eds.), *Essays in context: Unfolding the Netherlandish diptych* (Yale University Press 2006) 124-155 and 238-240.
- Vey-Mestdagh, J.H. de, and J.A. de Boo, *Liber sigillorum. De zegels in het Archief van de Ridderlijke Duitse Orde, Balije van Utrecht, 1200-1811*, 2 vols. (Utrecht 1995).
- Ypma, Eelcko, *Het generaal kapittel van Sion: zijn oorsprong, ontwikkeling en inrichting* (Utrecht 1949).
- Zimmer, Petra, *Die Funktion und Ausstattung des Altares auf der Nonnenempore. Beispiele zum Bildgebrauch in Frauenklöstern aus dem 13. bis 16. Jahrhundert* (diss. Cologne 1990).

Websites

- Centraal Bureau voor Genealogie: <http://www.cbg.nl/>
- Centraal Museum Utrecht: <http://www.centraalmuseum.nl>
- *Inscriptiones*, Arnoldus Buchelius: [Inscriptiones](http://www.let.uu.nl/memorie)
- Memoria in Beeld (Representations of Medieval Memoria): <http://www.let.uu.nl/memorie>
- Rijksmuseum Amsterdam: www.rijksmuseum.nl
- Stedelijk Museum De Lakenhal Leiden: <http://www.lakenhal.nl>
- Regionaal Archief Leiden: <http://archiefliden.nl/home/collecties/archieven/archievenoverzicht/ead/container/eaid/0503/node/c01:2.c02:1./level/subseries>